

Dyslexia

- je všade okolo nás...

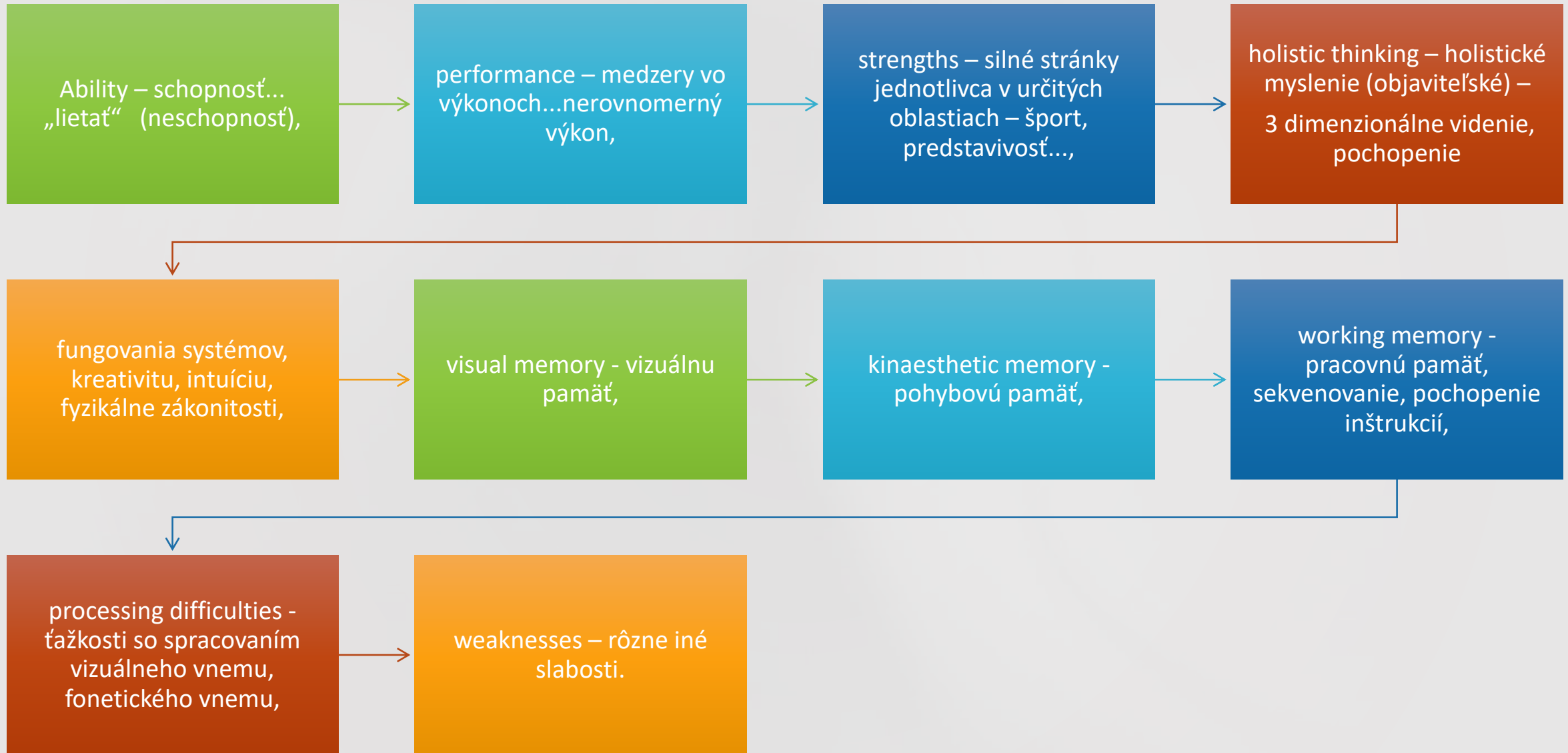
Mgr. Jana Kotorová, ŠŠP

september 2023

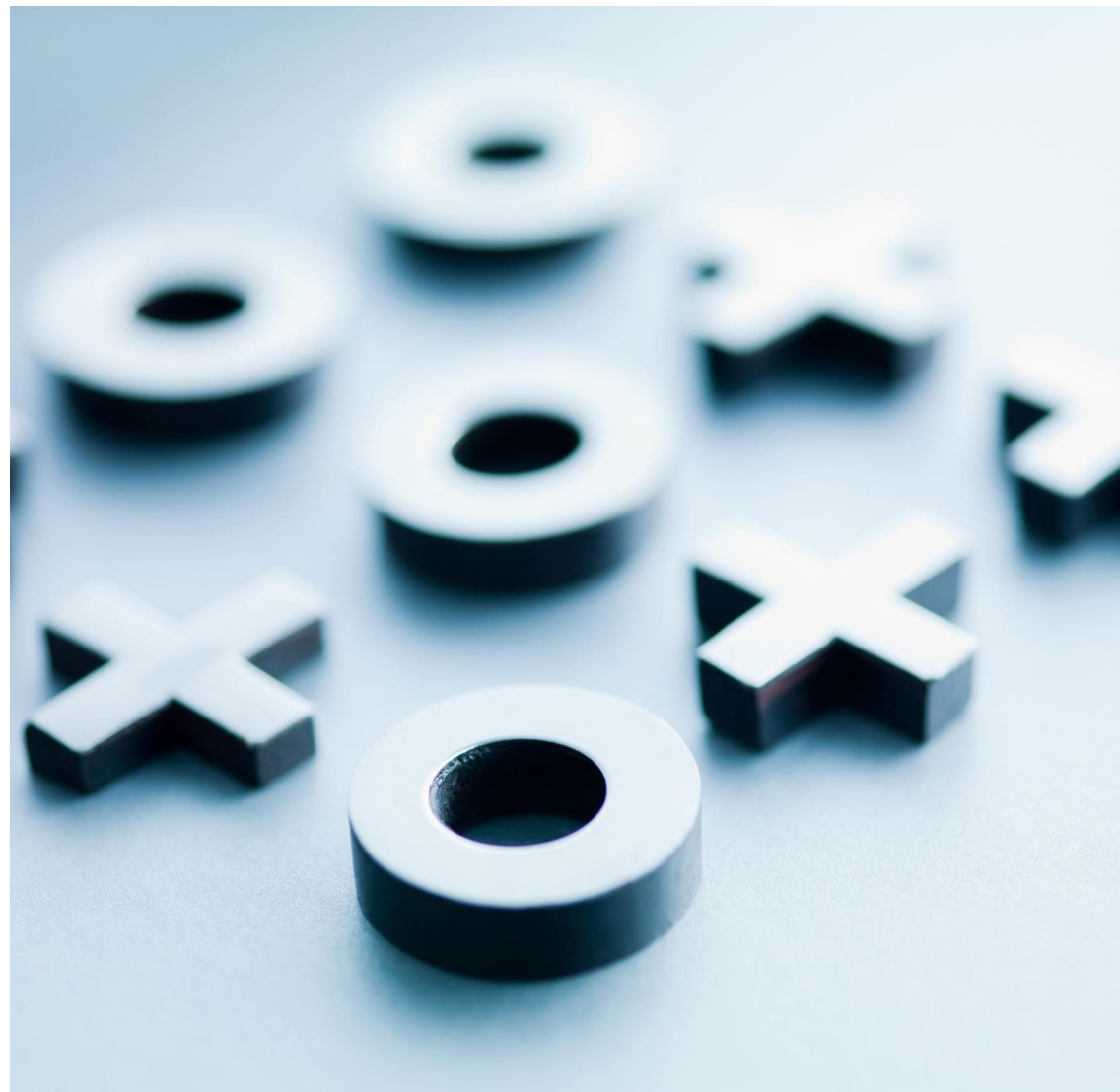
Dyslexia ovplyvňuje a zapríčiňuje

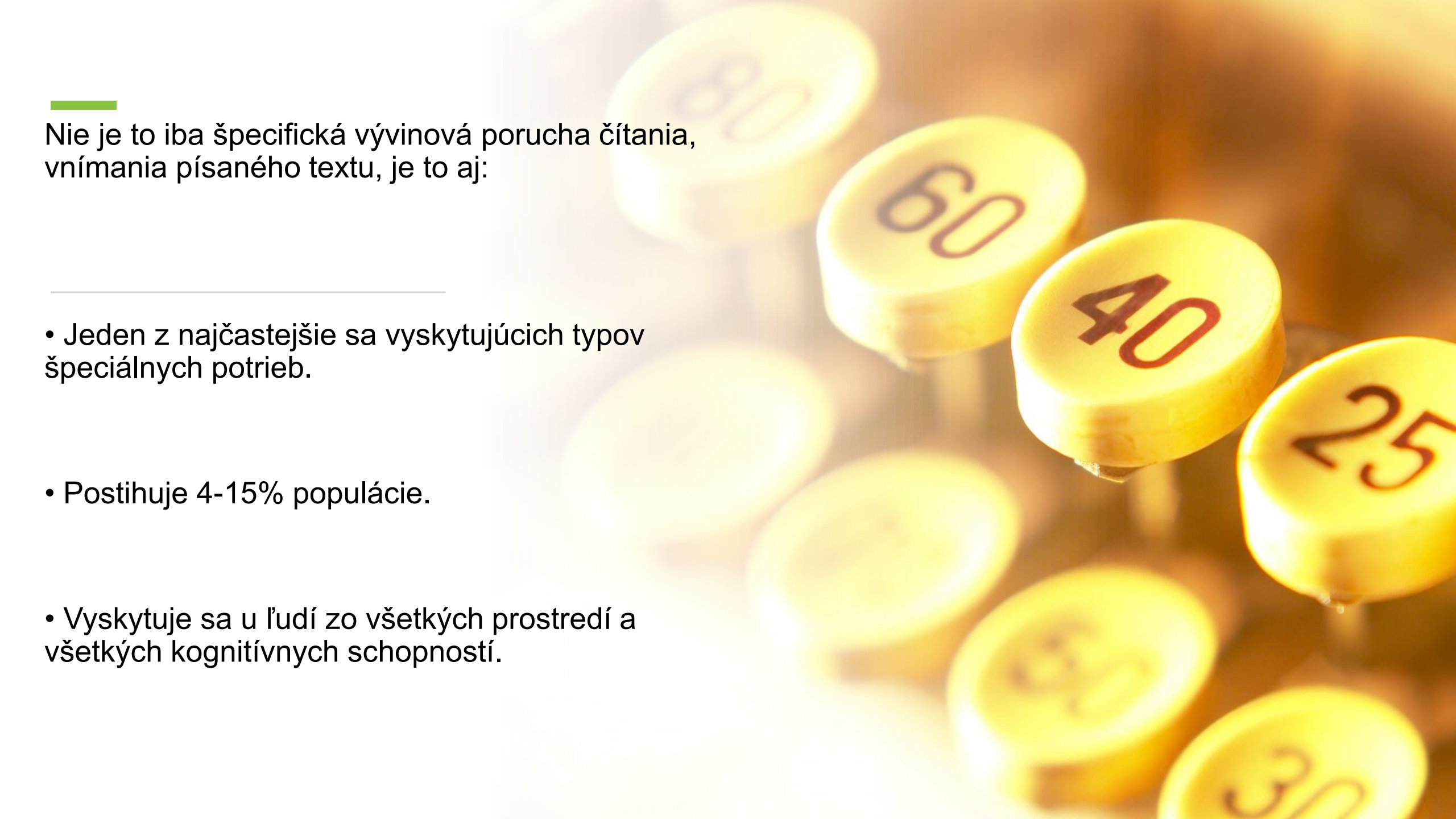

Definícia dyslexie

- Ťažkosti so spracovaním informácií.
- Jazykové ťažkosti vedúce k problémom pri manipulácii s verbálnymi kódmi alebo symbolmi.
- Ťažkosti s: čítaním, písaním, pravopisom, číselnými schopnosťami, krátkodobou pamäťou, organizáciou, radením a hľadaním slov.

(Inštitút dyslexie Sally Farleyová)

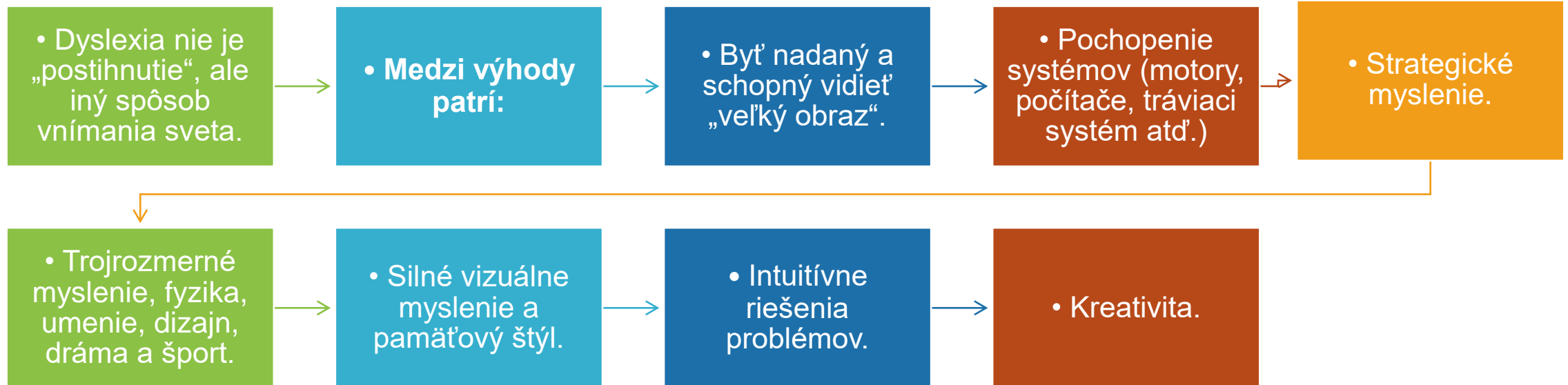

Nie je to iba špecifická vývinová porucha čítania, vnímania písaného textu, je to aj:

-
- Jeden z najčastejšie sa vyskytujúcich typov špeciálnych potrieb.
 - Postihuje 4-15% populácie.
 - Vyskytuje sa u ľudí zo všetkých prostredí a všetkých kognitívnych schopností.

Silné stránky

Najefektívnejšia stratégia ako „na dyslexiu“:

**Pracujme so SILNÝMI
STRÁNKAMI.....usilujme sa
.....prekonať SLABosti**

Osvedčené stratégie pri práci so žiakmi s dyslexiou:

Cvičenia založené na sile... (silných stránkach jednotlivca)

Vynálezca ... (Čo si dnes vymyslel?)

Pero môže byť... (Kreatívne myslenie.)

Prezident na deň... (Vodcovské schopnosti.)

Zaznamenajte odpovede rôznymi spôsobmi

.....prekonať SLABosti

(na triednických hodinách)

Je to dyslexia 😊

Čo hľadať..., všímať si u žiakov?

- Nesúladi medzi schopnosťou a výkonom v **čítaní**/písaní.
- Váhavé čítanie a nesprávne čítanie slov, čo sťažuje porozumenie.
- Obmedzenia pracovnej pamäte.
- Fonologické ťažkosti, počutie a priradovanie zvuku k písmenu.
- Ťažkosti s rýchlym spracovaním jazyka, sťažovanie sa na únavu pri čítaní alebo písaní.

- Nešikovnosť.
 - Zlá organizácia a riadenie času.
 - Snívanie a nevenovanie pozornosti na hodine.
 - Nízke sebavedomie.
-
- Problémy s fonologickým spracovaním,
 - ťažkosti so spracovaním zvukov v reči,
 - ťažkosti pri spájaní zvukov s písanými písmenami.

Stratégie na zlepšenie rozpoznávania foném, ktoré je vhodné použiť pri čítaní vo všetkých ročníkoch:

- **Vytlieskavanie/vydupávanie slabík v novej slovnej zásobe.**
- **Farebne označte rôzne skupiny foném.**
- **Rýmované nové - kľúčové - slová.**
- **Kartové hry, v ktorých si študent môže priradiť rovnaké zvuky.**
- **Diktát s pohybom pier, potichu ústami, bez použitia hlasu 😊.**
- **„Preskočiť čiaru“ – každý druhý riadok.**
- **Pozri sa do zrkadla!** (Porovnaj svoju a učiteľkinu výslovnosť.)

Podporujme všetkých študentov:

- **Učme aktívnemu počúvaniu:**

Vysvetlite, že je dôležité byť pozorný a pozerat' sa na niekoho, keď s vami hovorí, a neprerušovať ho.

- **Naučme žiakov striedat' sa a rešpektovať: „žetón rečníka“ (držiteľ predmetu je jedinou osobou, ktorá môže hovoriť).
Keď rečník skončí, odovzdá žetón a slovo ďalej.**

Aktivity:

- Počúvajte konkrétne slová/frázy v príbehu.
- Určite si napr: 10 slov (iba na konkrétne začiatkové písmeno, iba podstatné mená, iba pozitívne ladené...), ktoré môžete povedať pri rozprávaní krátkeho príbehu.
- Neodpovedajte okamžite – pracujte v skupine, premyslite si odpoveď spoločne.

Dyslexia výrazne ovplyvňuje celé „fungovanie“ jednotlivca.

Problémy s vizuálnym spracovaním

$$3 \cdot 5 = 8 \qquad 3 + 5 = 15 \quad \dots\dots$$

Aktivity na pomoc žiakovi:

Žiadny lexikón vnútorného zraku (nemusí si nutne pamätať) –
rámček slov, čísel, tabuľky s kľúčovými slovami, vzorce –
viditeľné miesto v triede, alebo katalóg kompenzačných
pomôcok.

Magický pravopis - steny so slovami na suchý zips, pomocné
tabule.

Farebné kódovanie. Písanie poznámok a dôležitých faktov
farebne.

Sledovanie čiar. Oddel'ovanie krátkych textov deliacimi
čiarami.

Farba pozadia.

Učme stratégie čítania nielen na hodine čítania:

- Pomôžte deťom získať celkový obraz, pozrite sa na celkový názov, obsah knihy, kľúčové nadpisy.
- Pomôžte im rozpoznať vety.
- Na zvýraznenie kľúčových slov použite farbu.
- Experimentujte s rôznymi farbami pozadia/textom.
- Zastavte sa v pravidelných intervaloch a spýtajte sa sami seba, čo som práve čítal? – žiaka!
- Zastavte sa a zopakujte, snívalo sa mi: „Vráť môj mozog späť“. Naučte to aj žiakov!
- Pred čítaním si položte otázky, čo potrebujem vedieť...? Naučte to aj žiakov!
- Znova si prečítajte len tie časti, ktoré si nepamätáte. Naučte to aj žiakov!

Žiaci s dyslexiou majú zhoršenú pracovnú pamäť, to ovplyvňuje vnímanie a realizáciu našich odporúčaní.

- **Postupovanie podľa pokynov...**
- **Odpisovanie z tabule.**
- **Dodržiavanie postupnosti.**
- **Čítanie s porozumením.**
- **Mentálnu aritmetiku.**

Mozog

- **...každý z nás má mozog, ktorý si ľahko poradí s niečím iným a lepšie, ako ten druhý človek...**
- **...rôzni ľudia – rôzne mozgy...**

Aktivity na podporu pracovnej pamäte:

- **„KISS“ - učenie v malých krokoch.**
- **Dajte pokyny jeden po druhom. Dodržiavanie postupnosti od jednoduchého k zložitejšiemu...**
- **Podporujte a rešpektujte pamäťové pomôcky pre všetkých žiakov: nástenné mapy, individuálne skupiny slov, zvukové nahrávky/fotografie.**
- **Poskytnite komplexné tabuľky na opakovanie a zhrnutia.**
- **Používajte obrázky, gestá rúk a symboly, ako aj slová.**
- **Poskytnite účinnú pomoc pri plánovaní a organizácii učenia sa vášho predmetu.**

Tipy ako motivovať žiakov

1. Skupinovú prácu využívajte rôznymi spôsobmi – žiaci môžu pracovať v skupinách so zmiešanými schopnosťami.
2. Rozdeľte úlohy podľa schopností a silných stránok žiakov, napríklad niektorí môžu byť dobrí v počítačoch, ale nie tak dobrí v slovenčine, angličtine...
3. Využívajte aktivity s nedostatkom informácií, ktoré dávajú skutočné dôvody na komunikáciu.
4. Nechajte žiakov vytvárať si vlastné aktivity, napr. vymyslite otázky pre žiakov: „Nájd niekoho, kto...“, vymyslite testy, vymyslite otázky na skúšky...
5. Využite záujmy žiakov, napr. niekedy povoľte ich vlastnú hudbu, prineste na diskusiu články v ich rodnom jazyku, resp. „v jazyku študentov“...
6. Majte úlohy pre tých, ktorí skôr skončia, napr. výber slovných hier, hádaniek, písanie denníka...
7. Využite všeobecné vedomostné kvízy/texty z iných predmetov, aby ste umožnili žiakom ukázať svoje vedomosti aj mimo vášho predmetu.
8. Využívajte aktivity s otvoreným koncom, žiaci radi experimentujú a majú radi prekvapenia.

9. Používajte diktát neobvyklým spôsobom.
10. Uvedte kritériá na hodnotenie a povzbudte žiakov k sebahodnoteniu, úloh a zručností, ako je počúvanie, spolupráca, motivácia.
11. Keď si žiaci vyberú aktivitu, urobte si určitý čas na premyslenie postupu.
12. Používajte gramatické hry.
13. Používajte činnosti, ktoré zapájajú všetky zmysly, napr. diktovanie, ukazovanie, pohyb, gestá, mimika...
14. Povzbudzujte všetky zmysly pri opakovaní, napr. vykročte vpred na určené (vybrané...vzorec...) slovo, kreslite na chrbát, vytvorte slovo z tiel, kreslite, modelujte.
15. Učte žiakov o viacerých inteligenciách a povzbudzujte ich, aby sa zaujímali o vlastný proces učenia, nielen o učenie vášho predmetu. (Např. 8 jednominútových aktivít, pre každú inteligenciu. Vyberte známu osobnosť, ktorá je dyslektik.
16. Povzbudzujte žiakov, aby premýšľali o príležitostiach a optimálnych situáciách na učenie a ako sa k učeniu motivovať, precvičujte si motiváciu na učenie ...
17. Zmiernite svoje nároky – nie všetci budú milovať váš predmet, akceptujte to, ocenia vašu schopnosť počúvať ich.

Because.....3 ways

- **Because**

- **Because**

- **Big Elephants Can Always Understand Small Elephants**

Pretože.....3 spôsoby

- **Pretože**

- **Pretože**

- **Veľké slony dokážu vždy porozumieť malým slonom**

Máš na výber...

Pamätaj

.....

Vyučovanie

priateľské

k dyslexii =

Vyučovanie

priateľské

k žiakom

Ďakujem za Váš čas 😊